

Mayasii sau grecii Americii precolumbiene

Mai veche decat civilizatia azteca si incasa, civilizatia Maya este totusi mai putin cunoscuta. Desi a fost singurul popor al Americii precolumbiene care a avut un sistem dezvoltat de scriere, nu exista nici un fel de date, in textele ramase, privind evenimente istorice, fapte sociale, s.a. Cronicarii spanioli din secolul al XVI- lea, intre care Diego de Lauda, aduc primele informatii asupra acestui popor. Leaganul civilizatiei Maya coincide cu actualele teritorii ale Peninsulei Yucatan Guatemala, Honduras si Salvador.

Supranumiti pe drept cuvânt "Grecii Americii precolumbiene", mayasii descind, se pare, din Podisul Guatemalei (secolul al H-lea i. Hr.), primele date certe despre existenta lor datand din secolul al IV-lea d.Hr.. Evolutia lor va cunoaste mai multe etape. O prima faza, preistorica (1500 i. Hr. - 317 d. Hr.), va constitui etapa de formare, in care au construit primele piramide-temple (ca cea din Uaxactun), au dezvoltat un sistem de scriere hieroglifica, au inventat un calendar schematic (353 i. Hr.) si o ierarhie sacerdotala.

Cea de-a doua este etapa clasica ce cuprinde la randul ei doua perioade. Prima dintre acestea (317 - 593 d.Hr.) se caracterizeaza prin realizarea unor edificii impunatoare purtand inscriptii hieroglifice. Acum se stabilesc in nord-vestul Peninsulei Yucatãjn triburile Itza, infiltrate din regiunile Mexicului dar care folosesc un dialect Maya. Ele construiesc centrul Chichen Itza, devenit faimos prin monumentele sale de arta. intr-o a doua perioada (593 - 889 d.Hr.) arta si stiinta ating apogeul, (desi, catre sfarsitul anului 700 d.Hr., orasul Chichen Itza era abandonat din cauze necunoscute). Acum se afirma tribul mayas Xiu, unul dintre cele mai importante, alaturi de Cocon. Spre sfarsitul epocii clasice orasele-centre religioase erau abandonate rand pe rand, fapt ce a atras dupa sine decadenta culturala a mayasilor.

Epoca influentei mexicane (925 - 1200 d.Hr.) incepea prin cucerirea tolteca a zonei meridionale si septentrionale. Chichen Itza, abandonat timp de aproape trei secole, cunoastea acum o noua stralucire.

Intre 1200-1540 d.Hr., slabit de razboaie, fostul stat Maya va dispere definitiv cand conchistatorii iau cu asalt Guatemala (1525 d.Hr.) in Yucatãjn (1541 d.Hr.) Ultimele triburi Itza, retrase pe o insula din centrul Guatemalei, au rezistat pana in anul 1697, cand capitala lor, Tayasal, a fost distrusa de spanioli.

Apogeul civilizatiei Maya se situeaza, conform istoricului celui mai autorizat al acestei civilizatii, Marley, intre secolele VI-IX.